

Chiến khu Ngọc Trạo - di tích lịch sử quốc gia

Nằm ở phía Bắc tỉnh Thanh Hoá cách thị trấn Kim Tân, huyện Thạch Thành khoảng gần 15km, Chiến khu Ngọc Trạo là một trong những căn cứ địa đầu tiên của đội du kích tỉnh Thanh Hóa thời kỳ trước Cách mạng tháng 8 năm 1945. Nơi đây đã trở thành biểu tượng và niềm tự hào về truyền thống yêu nước của người dân xứ Thanh nói riêng và dân tộc Việt Nam nói chung.

1. Lịch sử ra đời chiến khu du kích

Trước năm 1945, Ngọc Trạo là một bản nhỏ của dân tộc Mường ở về phía Tây Bắc tỉnh Thanh Hoá. Cả bản chỉ có 43 hộ với số dân là 215 người. Mặc dù là vùng đồi núi có mật độ dân cư thưa thớt, cách xa tỉnh lỵ, nhưng đây lại là nơi tiếp giáp với nhiều huyện, thị như Vĩnh Lộc, Hà Trung, Bìn Sơn và tỉnh Ninh Bình, tiện lợi trong vấn đề thông tin liên lạc với các vùng trong và ngoài tỉnh. Hơn nữa, nhân dân nơi đây lại có truyền thống yêu nước và cách mạng kiên cường. Trong phong trào cách mạng 1930 - 1931 và phong trào cách mạng dân tộc dân chủ 1936 - 1939, không ít người dân nơi đây đã được giác ngộ lý tưởng cách mạng; dưới ánh sáng soi đường dẫn lối của Đảng, tự nguyện tham gia đấu tranh vì sự nghiệp giải phóng dân tộc, vì độc lập tự do của Tổ quốc. Nhận thức được tầm quan trọng về vị trí và địa thế lòng dân, giữa năm 1940, Tỉnh uỷ Thanh Hoá đã kịp thời chỉ đạo việc xây dựng các đoàn thể phản đế cứu quốc ở Ngọc Trạo.

Đầu tháng 6.1941, Ban lãnh đạo tỉnh Thanh Hoá đã quyết định xây dựng chiến khu du kích đầu tiên tại vùng Ngọc Trạo. Đây là chiến khu cách mạng của tỉnh nối liền các khu căn cứ Vĩnh Lộc, Hà Trung, Yên Định, v.v.. với xứ uỷ Bắc Kỳ. Chính vì vậy, tháng 7.1941, từ các vùng khác nhau trong tỉnh, mười một đội viên du kích ưu tú đã được chọn về Ngọc Trạo để làm công tác chuẩn bị cho ban lãnh đạo chiến khu.

Thực hiện tốt phương châm cùng ăn, cùng ở, cùng làm, các chiến sĩ cách mạng này đã hoà nhập và gắn bó được với quần chúng. Vì vậy mà tuyệt đại

*Hình ảnh nhân dân dâng hương, tưởng niệm các chiến sĩ tự vệ đã hi sinh tại Chiến khu Ngọc Trạo
(Ảnh: Tư liệu)*

bộ phận quần chúng Ngọc Trạo đã hăng hái, tích cực tham gia xây dựng chiến khu. Đến cuối tháng 7.1941, ban lãnh đạo chiến khu chính thức được thành lập.

Sau 2 tháng chuẩn bị, đêm ngày 19.9.1941 tại Hang Treo, trước ánh lửa hồng của ngọn đuốc cách mạng, đội du kích Ngọc Trạo đứng chỉnh tề dưới cờ Đảng quang vinh đồng loạt tuyên thệ sẵn sàng hy sinh cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, tuyên bố đội quân du kích chính thức thành lập.

2. Lực lượng vũ trang thoát li đầu tiên

Với tổng số 24 đội viên, do đồng chí Đặng Châu Tuê làm chỉ huy trưởng, đội du kích Ngọc Trạo được biên chế thành 3 tiểu đội: tiểu đội cảm tử, tiểu đội trinh sát, tiểu đội súng và các bộ phận y tế, cứu thương, liên lạc. Toàn đội lúc này chỉ có 11 khẩu súng, còn lại là vũ khí thô sơ, mã tấu, cung nỏ, gậy gộc. Trong điều kiện khó khăn, thiếu thốn mọi mặt, dù nằm lán trại “mưa dầm, cơm vắt”, nhưng các chiến sĩ rất lạc quan, giữ vững quân kỷ và thực hiện bám đất, bám dân. Tiếng tăm về vùng căn cứ cách mạng lan dần khắp các huyện trong tỉnh và trong cả nước. Nhiều thanh niên các làng, xã hăng hái tìm đường lên chiến khu tham gia Đội du kích.

Chỉ một tuần sau khi thành lập, đội du kích Ngọc Trạo đã phát triển lên tới 40 người. Sau một tháng lên

tới 86, từ 3 tiểu đội ban đầu đã thay đổi thành hai trung đội. Mỗi trung đội gồm một tiểu đội súng, một tiểu đội dao, tổ đặc vụ, tổ y tế, tổ hậu cần.

Sự ra đời của đội du kích Ngọc Trạo đánh dấu bước trưởng thành mới của phong trào đấu tranh vũ trang của quân và dân nơi đây. Từ nay, Đảng bộ và nhân dân nơi đây đã có một lực lượng vũ trang thoát ly đầu tiên, làm nòng cốt cho phong trào đấu tranh chính trị kết hợp với đấu tranh vũ trang sau này.

3. Di tích lịch sử quốc gia

Những ngày cuối tháng 9, đầu tháng 10.1941, thực dân Pháp và phát xít Nhật thẳng tay đàn áp phong trào cách mạng đang dâng cao trong cả nước. Chúng liên tục chém giết, bắt bớ, giam cầm những đồng chí chiến sỹ cách mạng yêu nước nhằm tiêu diệt phong trào cách mạng của nhân dân ta.

Để chuẩn bị cho cuộc chiến đấu rộng lớn, ban lãnh đạo Chiến khu lúc này có chủ trương phát triển đội du kích để có đủ lực lượng mở rộng hoạt động suốt từ Tây Bắc đến Đông Nam địa phận vùng ven rừng núi Thanh Hóa. Thực hiện chủ trương đó, đầu tháng 10.1941, hơn 100 chiến sỹ tự vệ được tuyển từ 3 huyện Thọ Xuân, Yên Định, Thiệu Hóa đã tập kết tại Đa Ngọc (nay thuộc xã Yên Giang, huyện Yên Định). Nhưng do sự chỉ điểm của cha cô người Pháp tại nhà thờ trên địa bàn, nên thanh tra mật thám Trung Kỳ Bayle và Dausset, Phó giám binh đồn Khố Xanh ở Thanh Hóa đã bí mật bao vây lực lượng tự vệ tại nơi tập kết. Bị địch bao vây bất ngờ, lực lượng vũ trang tự vệ của quân ta đã nhanh chóng triển khai trận địa đánh trả địch quyết liệt.

Sau sự kiện đó, địch đã phát hiện ra Chiến khu du kích Ngọc Trạo. Thực dân Pháp huy động một lực lượng tới 500 lính do Fleuto, Chánh cảnh Bắc Kỳ chỉ huy, tiến công vào Chiến khu bằng ba mũi quân: một mũi từ Cầu Cừ (Hà Trung), một mũi từ Kim Tân xuống và một mũi từ Bim Sơn lên. Rạng sáng ngày 19.10.1941, cuộc chiến đấu ác liệt đầu tiên giữa đội du kích Ngọc Trạo và bọn lính Khố Xanh diễn ra vô cùng quyết liệt. Quân du kích với dao, kiếm và một số ít súng kíp đã chống trả nhiều đợt tấn công của địch. Trong cuộc chiến không cân sức đó, các chiến sỹ tự vệ đã kiên cường chiến đấu và hi sinh anh dũng

khiến cho quân địch phải tập trung lại để củng cố lực lượng. Tuy nhiên, vì quân địch quá mạnh nên Chiến khu Ngọc Trạo bị vỡ, chiến sỹ du kích Ngọc Trạo một số bị giết, phần lớn bị bắt và tù đầy. Số ít thoát được vẫn tiếp tục hoạt động bí mật.

Sau trận tàn quét ác liệt của giặc, Chiến khu du kích Ngọc Trạo tuy không còn nhưng ngọn lửa đỏ từ Hang Treo - Ngọc Trạo lan tỏa về mọi miền quê đất Thanh, bền bỉ cháy, để từ đó góp phần thổi bùng lên ngọn lửa tổng khởi nghĩa giành chính quyền tháng Tám năm 1945, mở ra kỷ nguyên mới cho lịch sử nước nhà. Với những ý nghĩa lịch sử to lớn đó, năm 1996, chiến khu du kích Ngọc Trạo đã vinh dự được Nhà nước công nhận là di tích lịch sử quốc gia./

Hữu Nghĩa (TH)

HỢP THƯ CỘNG TÁC VIÊN

Từ 01.10.2019 đến 01.11.2019, Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông đã nhận được bài của các chuyên gia, cộng tác viên về lĩnh vực lý luận chính trị, báo chí truyền thông và các ngành khoa học xã hội và nhân văn như:

Nguyễn Thị Tuyết Thu, Đinh Thị Thanh Minh, Bùi Hồng Thanh, Đặng Trung Thành, Đặng Bá Minh, Phạm Văn Hiếu, Lê Trung Kiên, Nguyễn Thị Chiên, Dương Thị Thục Anh - Trần Thị Yên, Lê Thị Thùy Linh, Nguyễn Thị Hồng Mến, Trần Hải Minh, Lê Thanh Bình - Phạm Mỹ Lệ, Nguyễn Quang Bình, Đặng Công Thành, Lê Thế Phong, Đoàn Thị Quảng, Trần Thị Mai Dung, Nguyễn Thuý Hà, Nguyễn Thị Kim Thu, Đặng Công Thành, Lò Thị Phương Nhung, v.v..

Ban Biên tập Tạp chí trân trọng cảm ơn và mong tiếp tục nhận được bài của CTV cho số tháng 12.2019 với chủ đề, kỷ niệm Ngày thành lập Quân đội Nhân dân, v.v.. Đề thuận tiện trong biên tập và xuất bản, Ban Biên tập Tạp chí đề nghị các tác giả tuân thủ chặt chẽ *Thế lệ gửi bài đăng* trên Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông./

BAN BIÊN TẬP